

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KOZLÖNYE

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előzetes árak:

Helyben és postán külvá.
Egy évre 10 frt. — kr. 4/2 1/2 30 kr.
Fél évre 5 „ — „ — „ — „ 15 „
Előzetes pénz a minden kölcsönben.
Félplác, Vácsey-ház földesület a szerkesztőségbe bérmentve küldendő.
Előzetes pénz helyben.
Telegráf K. Lajos közvilágítás-
désében a szerkesztőségé. — Egyéb
postahívatók után.

Hirdetési díj:

Ottaniakon pénzreár: 5 kr.
Nagyobb megrendelés, mint százezer szóból
labell hirdetés, akármilyen a leg-
kevesebb 50 szóból.
Bármelyik minden beírásért külön
30 kr.
Nyitár-megjelenés költségmentes
hasábot szorra 16 kr.
Név- vagy bérmentésnél bejelentés
írások nem válnak tekintetbe. — Ugy
szintén kértirások sem adhatnak vissza.

A „Debreczen”

GAZTAVIRATAI

Páris márc. 1. Az „Union” egy-
nyit közöl Alphonsotól, mely a spa-
dsereget felhívja, hogy szövetség-
karlita táborokkal Minden tszt-
jelöléptetés van igerve. A karlis-
deregje 35 000 emberből áll.

A then. márc. 1. A Laurionbánya-
egy konszorciumnak adtak el s
va Francia s Olaszország a köz-
öl felmentettek.

Páris. márc. 1. Gambetta a
bizottság asszemblee ajánlatait
késeknek és veszélyeseknek nyi-
tja ki. Tagadja, hogy az assem-
hellyet-sítő joga volna s követeli
eluszitását.

Berlin márc. 1. A jersuiták-
lepedését meg nem engedni Bajor-
Elsass és Lotharingia. Ebbeli el-
mük visszautasított.

1878. márc. 3. kiadott számunk:

OLAH KAROLY.

Fomunkatárs:

ATNARI KAROLY.

Eladó szőlő.

Margarkertben elől 11 kupa rész-
vényes részben jó állapotban
álló eladó. értekezhetni tu-
sztatok.

Maska Karollyal
piac közpén.

Számlakönyvek

1878. évi jelentés \$40. n.
bizottság jelentésével
1877. évi jelentés \$40. n.
bizottság jelentésével

Bankok

1878. évi jelentés \$40. n.
bizottság jelentésével

Az igazgatóság

8 nappal
előtt indítvány. 8 nappal
előtt indítvány. 8 nappal

Központi sziveskedjenek kér-

1878. évi március 15-ig Katz
hitközségi elnöknek, üzleti
ben (Széchenyitúcsa 1762.
ajtani. 112 1-3.

TÁRCZA.

SZÜLETÉS ÉS MŰVELTSÉG.

Regény négy kötetben.

Ira Schwarz Maria Zoófia.

Első rész.

(Folytatás.)

— Kegyelmes gróf. Hálám tőkéje oly
sok kamatot hozott, hogy az ezerszeresedett.
Nem kéhét tehát olyat, mely egyenértékű
volna.

— Tudom mily bőkezű ön. A mellett ön
szedő, kibem annyi bizalmam van, hogy azt
akarom rábízni, a mi szivemnek a legkedve-
sebb. Ön oly barát, kinek becsületességére Mira-
beau réá bizza magát.

E férfi, ki Jakab házába lépett, senki más
nem volt mint Mirabeau Riquetti Honor Gábor
Viktor Gróf.

Miután a szavakat kimondá, párszor a
szóban fel is állt, a nélkül, hogy figyelt
volna arra, miszerint szavai Jakab arcza-
a meglegedés kinyomtatá idéste elő. Ez állott
rajta:

rikai egyesült államokat hozzuk
fő, hol a dicső emberi jogok már rég
óta gyakorolják a kétségbevonatlan té-
nyek igazolják, hogy mióta azok ott tör-
vény által szentesítettek, ugy anyagi,
mint szellemi előhaladást lehetett ész-
lelni.

Meg vagyunk győződve, hogy az
egész ország köztetszésével, megelégedé-
sével találkozott a két üdvös reformnak
kivitelére irányzott lépés.

Adja isten, hogy a két nagyhord-
erejű tényező mihamarabb az ország tör-
vényezikkeit közé igtattassék be.

— A királyi udvart e hó 10-ére várják
Gödöllőre.

— Horn Ede, mint országgyűlési képviselő,
vöglag; megjelent.

— Ennél élesebb szavakat nem irtak
még a honvédságra. A kassai lövésregyleti bíró
rendelése nyilvánítja, hogy a „hibás” cím-
ment Máriaus honvédtáborok nem küldhetők
vissza, mert az „császárs. kir.” helyes
ez i m m el volt ellátva. Mire való akkor a
honv. ügyér, ha ezt is eltűri?

— Henszmann Imre az egyetem böl-
csészeti karában föllálháló műtörténelmi tan-
szék rendkívüli tanárává fog kinevezetni.

— Mióta lant és dudu szól, sok min-
denről szökött az ének; végre gr. Haller krasz-
nauageyi főispának is akadt egy — költője
M. Telezdeu, Váradai Antal, a bíró. Ez Krasz-
nauagey új főispánjának zengedez vad rig-
musokiban. Bizony Haller azért, hogy elmer-
te vállalni a zarádi kudarcok után is a krasz-
nai főispánságot, megérdemelte, hogy oly kínos
versekkel gyötörjék fölét.

— Elvesztett főispán. Thury Gergely
erdélyi főispán a hiv. lap hirdetései rovatában
közölte a pesti váltótörvényszék.

A tanügyi gyűlés Debreczenben.

— Március 1. 2. —
* * * Jó előre szénem a hír, hogy a ti
szántul ref. egyházkerület nagy tanügyi gyű-
lést fog tartani.

A tanügyi bizottság tagjai meg is jelen-
tek húszegesen. Ott voltak: Révész B. B. Balint
püspök; Degenfeld Imre gr. főispán; Tisza
K. Kálmán segédpüspök; K. Tóth Mihály,
Neményi Lajos, Zagyva Imre debreczeni,
Nagy István váradai lelkészek; Kiss Áron,
Papai Imre, Nyíri Péter, Papp Károly esze-
reskek, továbbá Kovács Lajos deb. főispán,
Fráter Imre, Komlóssy Imre, Ármós Balint,
Nagy Ferencz, s a főiskolai tanárkar ösz-
szesen.

Révész B. Balint püspök szombaton d. u.
öt órakor nyitá meg a gyűlést, jelenlétben, hogy
a kormánykörökben megalnak indultak meg a
középtanodák és jogakadémiaik ügyében, az
ez évben tartandó konvencziát is az iskolayár-
fértárgya leend, s e tekintetben már a többi
egyházkerületben készülnek is, — nem szabad
tehát nekünk sem hátra maradni. Szóló már
meg is tette az előkészületeket, véleményadára
kérvén fel a középtanodái és jogi tanárokat.
Ezek fölolvadása a gyűlés tárgya.

Tóth Sámuel jegyző olvassa először is
a helybeli középtanodai tanároknak a közöket.
ügyér által összehívott enquette elő terjesztett
kérdő pontokra adott választát. Ebben hangsü-
lyozza a tanárkar a tanterok elégtelenségét a
S. grmn. oszt. szükségét, a tantergyak cészere-
rubb beosztását, tanárképzés elállítását, az
érettségi vizsgának irásbeli dolgozatok készítése
által megtartását, stb.

De sokkal érdekesebb volt ennél a közöket.
ügyér által készített középtanodai tárgy-
latra adott válasz gyűm. tanárainktól.

Nem helyesli a tanárkar, hogy a tanügyi
egészen a kormányra bízzák s ez nevezze

ki még a tanárokat is, mert ez gátolná a ver-
sej, s ez sértene a prt. önkormányzatot. Két
új, nyelvet egymásután való évben keszeni:
szintén nem helyes, a felvételi vizsgát csak
az első évben tartja jósk, de nem akkor,
mídon a tanuló egyik nyilvános közép-
tanodából vagy az általános iskolából tanod-
ába, Ferhes és családterületnek jeli, hogy a
nem állami közép- tanodák tanári 3 évét kül-
földön töltsek, inkább állítson itt több fő-
iskola karöltve tanárképzést. A kormány által
szabott 30—32 tanórát, kevesebbitőlnek váli.
Tanfelügyelőnek rendelkezési joga itt az érettségi
vizsgán el nem ismertetik.

Egyébiránt a tanárkar ragaszkodik már
1868-ban kiadott tantervéhez, mely a tansza-
badásg alapján áll: ennek behozását már a
jövő isk. évben kéri.

A tanárkar a két előterjesztése Tisza
Kálmán indítványára kinyomtatik, a tagoknak
megküldetik tanulmányozás végett, s e tárgy
erőtelmes elintézés az áprilisi tanügyi gyűlés-
ben fog megtörténni.

Majd a jogtanári kar véleménye olvastik
fel a jogakadémia kérdéséről, melyet
lapunk egész terjedelmében közölt. Tisza K.
indítványára ez is kinyomtatik, a központi
gyűlésben vétetik elő.

Ezután olvastik a tanitóképzési tanár-
karnak azon véleménye, mely a püspöki hivatal
megbízása folytán a tanitóképzési vizs-
gálatot szabályozó miniszteri rendeletre adott
be; ez egyhangilag elfogadtatván és helyes-
lvetvén, — kimondották, hogy a miniszteri utasí-
tásban foglalt eljárásokat annyiban tér el egy-
házkiréltől, hogy a vizsgát tenni kívánóknak
nem a tanfelügyelő, hanem a püspöki hivatal
látalja jelenkezik; továbbá a vizsgatervök által
kidolgozandó feladatok nem küldetnek fel
előre a miniszteriumhoz, hanem a vizsga napján
a vizsgáló bizottság elé terjesztetnek; a
legközelebbi alkalomra a vizsgáló bizottságot
megalakítani a püspök kérettel fel, jövőre pe-
dig állandó bizottság fog alakítani; a küldöt-
ség az egyházkerületi közgyűlésnek tesz a
vizsga eredményéről jelentést, miről a minisz-
terium nem külön feltesztés, hanem az egy-
házkerületi közgyűlés jegyzőkönyvéből vessz-
tudomást. Kimondottak az is, hogy az 1868
XXXVIII. t. cz. értelmében mindazok kötele-
sek letenni a tanitóképzési vizsgát, kik hi-
vatalukba a törvény kihirdetése
után állítottak be, mint ezt a 102 §.
rendelet.

A tanitói képzéséről feltesztett igazga-
tói jelentésből két lényegesebb pont emelhető
ki, egyik az, hogy ez intézet állandó igazga-
tója teendőit, mivel Jó István az első félre-
vetési rendezése végett szabadságot nyert, a
második félreben pedig külföldre menni van
kötölvén, az egész éven át Osterlan Ernő,
Kovács Lajos és Somogyi Pál vállalták el, a
másik pedig az, hogy a gyakorlati iskolát
az egyházkerület augusztusi közgyűlésének
határozata értelmében felállítását sem az igaz-
gató és tanártestület, sem az egyházterület
indokolva beterjesztett felvolasott nyilatkoza-
tában nem tartván helyesnek: az egyházke-
relet tanügyi bizottság ímet felújítá azon,
már egyszer kimondott határozatát az egyhá-
zkerületi közgyűlésnek, hogy az iskola állandó
tanitói láttassék el, sőt ennek eszközlése
végett az első lépést meg is rendeli, megbí-
vást a gazdasági választmányt, hogy az állandó
tanitói fizetésére alapot keressen.

Ezek valának a „nagy” tanügyi gyűlés
főbb vézetséi.

Sokat vártunk e gyűléstől.
S mit tén?
Láthatja mindenk.

Külföldi tutti-furtti.
— Szivos Béától —

I.
Külföldön tartózkodó magyar embernek,
elég sok alkalma van nemzetiségre, hazára, s a
nagy viszonyai s b. föld, földénél ferdebb, s az
eszmái fureább fogalmakkal találkozni, a szok-
felett — a hogy jön — szokomkodni haragú-
ni, vagy mosolyogni. — Lassunk egy kis kóstolót.

Hogy nemzetiségünk és nyelvünk fölé

— Köztönmő barátom. Leült a támlányba
és könnyed tréfás hangon folyatá: Ha sze-
rencse is néha a saját ideletben megbizni,
még is gyakran veszedélyes magát elbizni, s ezért
a saját erőmben hitet teljesen nélkülöztem,
mert ha nincs is más tulajdonosunk, de a ha
lál bizonyosan az. Ezért az elletti számadó
samat teljesen rendbe hoztam, úgy hogy nincs
hatalom, mely képes volna tervemet keresz-
tegni. Reményem is, hogy gondoskodásom
íranti udvalasagból, nem fog hirtelen elsö-
llönni a szerepléstől.

Más dolgról kezdtek beszélni. A szel-
lemes ember eszmecserébe becsodkozott az
igénytelen, de szokatlanul mivelé szidóval.

Franciaország jövőjét, a szabadságot és
önállóságot, melyet kiküzdend, egy óly élként
mint szemlemdm vonásokkal cselelt.

Levitain gondtalan arccal hallgatott reá,
s midőn elhallgatott vendége monda:

— De kegyelmes gróf, megdondolt mily
sok vérbe kerülend és szabadság?

— Ha egy nagy csalé legzemünk előtt,
tekintetünket, mindig arra kell irányoznuunk
a nélkül, hogy mára nézünk. Ha nemzetek
jólétéről van szó, eltűnnek az egyének.

Mirabeau vette kalapját és köpenyét, s
néhány pillanat múlva elbucszott.

meonyiben vannak tisztában az atyafiak, mu-
tatja többek közt a következő példa is:

Szárjában — Muriban — iaktomban, ez
este színházban levén, a sora — különben
szép műveltség — helybeli kath. papot ren-
delte mellém szomszédnak, a ki már az előtt
jement és tudta hogy magyar vagyok. — Fel-
vonások közben sok mindenféléről beszélgetve,
egyszer azt kérdéni tölem: ugyan a magyarok
anya nyelve a francia-e vagy a német? O,
mondám, egyik sem, hanem a magyar!

— A magyar? hát az ugye a latinnak, né-
metnek és franciának a keveréke? De a mit
vél az ily őszály meg beszél?

— Már kedves reverendissime — kegyes
engedelmevel beszéldj biz azt, astún nem is
olyan szagyalak az, hanem egy órégi, ásiái
nyelv.

— Igen? mond az atyáság — grammati-
kája is van?

— De van ám, válaszolám — alig rej-
tette el méltó bosszankodásomat — sőt költők,
íróink is vannak szép számmal, kik közül sok
bár mely nemzet irodalmának búskésege és
dusza lehetne.

A jó páter bámult és nagyokat nézett a
levegőbe, midőn pedig meg hozzá tettem, hogy
magyar nyelven körülbelül 206 újság és folyó-
— irat jelenik meg: akkor plane majd leszedült
bámulatában székéről.

Kicsodálkozván magát, arra kért, hogy
ugyan mondanék neki egy pár sor magyar
verset, mert azt nem híheü, hogy a magyar
nyelv legalább a francziához vagy latinhoz ne
haszonlana.

Mondtam is neki mind'at s szinte láttam,
hogy várakozásában keserten csodódot, nem
fedezhetett fel a mondatokban egyetlen általi-
smert vagy érthető szót sem. — El is gon-
dolkoztam magában nagyra a fejcsóválva távo-
zózt; azonban vizsgalattal magat avval, hogy
„jó pap hölgit tanul!”

Egyébiránt, ha valohol egy-egy ma-
gyaral akadám össze s anyanyelvünkön társ-
lunk: a kik hollották, kivétel nélkül elis-
merték, hogy az a világ egyik legzeubb ha-
gazsa nyelve és épen azért a hol nem ismertek
benünket, mindenütt szpanyoloknak tartottak.

Hollandi utasúton közben egy magyar fi-
atal emberrel kerültem össze egy hótéiben, a
table d'hôte nál, s beszélgettünk kedvünkre
anyanyelvünkön. Az ott levő hallgatag hollandi-
diak és angolok komoly arccal és pompás
étvágyalvval ettek, nem sokat fordvén szemlé-
lője philológiaiul, hanem a szomszédom — egy
vassag hollandi kereskedő — félreismerhetlen
érdeklődéssel figyelt beszédünkre. Láttam,
hogy rendkívül szeretne megszólítani, de csak
nem tette, inkább időnként lefojtotta kitörni
készlő kíváncsiságát egy-egy jó darab hússal
val gy krumpival.

Hanem ebed végén már nem bírt tovább
s nagy torokközörülés után — székem egyet
rántva — tőle kitelhető udvarias mosolylyal
megszóllított: pardon, myne heere, ugye spa-
nyolok önök? veszem észre beszédjükről, mert
magam is tartozokom egy ideig szpanyolor-
szágban s onnan ismerős előttem ez a szép
nyelv.

Már éles nyr heer — mondám — most
az egyzer családni méltóztatik, mert bizony
mi magyarul beszélünk!

Bámulóbb arczot életemben sem láttam,
mint a milyet erre a szóra vágott az én hol-
landim, de a diskurust nem folytatta tovább,
félvén, hogy nyelvismeretével még nagyobb
bálot talál lőni, mint az előbb.

Aztán is sok helyen kérdettek még ha-
sonló alkalmakhoz, hogy ugyan miféle nyelvet
beszélnek? Ez aztán, a hol helyén láttam,
magokra bizam az illetőkre, hogy: hát talál-
ják ki! Valamennyi, mind a szpanyol kezdte,
astán jött a portugál s így keresztül Európa
kissé ismertebb nyelvein egész a muszkáig.
Itt astán rendszeren vége szakadt a tudomány,
itt astán kezdtek meg csak észbe sem
juttott, hogy magyar nyelv is van a világon.

S z i n h á z.

A „Debreczen” szombati számában a
színházi szemle vezetője hosszasan értekezvén

A Mirabeau megérkezte által felbeszaki-
tott beszélgetés Jakab és Elías közt nem ha-
mar kezdett meg újra, mivel Elías a nagy
ember látogatása utáni napon heves agylobba
esett.

Több héti élet és halál közt lebegett.
Miután az elvezetésü elmult, más felelem áll-
tott elő, az nevezetesen, vajlon e nehéz beteg-
ség nem hagyott e a gyermek elméjére nézve
káros következményeket elő.

Emlult a nyár, el az ősz is, és 1791-et
írtak.

Elías még a pamlogon nyugodott, s in-
kább árnyhoz hasonlított, mint élőlényhez.

Gond és aggodalmott ult Jakab és Zu-
szánna arcán. Mindketten inkább szerettek e
gyermeket, mint bábit mást.

Elías már jókor szokatlanul kedves gyer-
mek volt. Vidám játszó és szeretetreméltó ke-
délvélvel, gyöngéd és jó szívet, s korához mére
csodálatos értelmet egyesített. Nem volt tohát
csoda, hogy atya és a szolgáló szerettek, s
reszkette gondoltak a lehetőségre, hogy a vi-
dám gyermek élete egy szegény tebelyodottba
változhat át.

E gyszászal szívében megemlékezett Ja-
kab, hogy a gyermek a Versaillesi események
óta egészen meg változva. Az öreg ember
kezeri számrehányásokat tett önmagának, hogy
e változás okát, mely felfogása szerint a be-

tegersé okozója volt, komoly-n nem törekedett
kipuhatólni.

Csak márczius végével kezdett Elías gon-
dolataiban, és keszében tisztább lenni. Már
tudott kész és okos feleleteket adni.

Az orvosa legjobb reményleny biztatott,
A feleség ünt le Jakab ómlókáról. Csak a leg-
kénszerűtől szükség ritte rá, hogy fiat pil-
lanatra is elhagyja.

April 1-én Jakab szokása szerint Elías
mellett ült, s imákat olvasott fel előtte. A
gyermek maga kérte erre atyját.

E volt az első kimondott vágy betegre
létele óta.

Azon pillanatban, midőn az olvasással
kezdett volt, és a könyvet felte, a kapun
készen ütes hangzott. Jakab felvette a lámpát
és lement. Midőn a zörgőnetek kinyitotta az
ajtót, egy fej lépett be, és monda:

— Ön Levitain atya?
— Igen.
— Mirabeau gróf küldött ide. Rögön be-
szélni akar önnel. A gróf beteg.

— Mielőtt a grófos viszárszékről ott
leszlek, felelt Levitain, a ki bocsátá a küldött.
Néhány pillanat múlva elhagyta Jakab la-
kását. Késő ójant tért vissza nehéz léptekkel.
Rögön háttak ágyához lépett, reá hajolt,
hogy léssa, vajlon alszik e Elías.

(Folyt. következők.)

